

Ренська І.І.

старший викладач,

Київський національний університет технологій та дизайну

ДИСТАНЦІЯ ТА ІНТЕНСИВНІСТЬ УСНОГО МОВЛЕННЯ СУДОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Інтенсивність міграційних процесів, геополітичне розташування України, значна кількість громадян, які перетинають кордони України або проживають в країні і не є громадянами України але володіють російською мовою, яка була мовою міжнаціонального спілкування, російсько-українські військові дії призвели до збільшення правопорушень, коли виникає необхідність залучення перекладача у слідчо-оперативних заходах та судових процесах.

Переклад, його особливості, типи і види цікавлять людство впродовж багатьох десятиліть [1]. У наших дослідженнях ми спираємося на роботи теоретиків і практиків перекладу, таких як: В. Лінн, С.Є. Максимов, Р.К. Міньяр-Белоручев, В.В. Нікітін, Р.В. Поворознюк, С.С. Саприкін, О.Е. Семенець та ін.

Дослідження усної мови отримали своє об'єктивне рішення в роботах Л.В. Златоустової, С.В. Князева, Р.К. Потапової, Л.І. Прокопової, Л.Г. Скалозуб, Д.О. Теряєва, Н.І. Тоцької, Г. Фанта та ін.

Актуальними є інструментальні дослідження усного мовлення при перекладі з української мови на російську і з російської на українську мову.

Досвід роботи судовим перекладачем у 2014-2019 рр. дозволив сформулювати мету нашого дослідження: експериментально встановити дистанцію між перекладачем та підозрюваним та інтенсивність їхнього усного мовлення в судових засіданнях.

Згідно зі статтею 29 КПК України «Кримінальне провадження здійснюється державною мовою. Сторона обвинувачення, слідчий суддя та суд складають процесуальні документи державною мовою» [2, с. 18]. У статті 42 КПК України зазначено: «Підозрюваний, обвинувачений має право... користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави» [2, с. 32].

Матеріал дослідження: усне мовлення учасників слідчо-оперативних заходів та судових засідань, які володіють українською мовою (судді, прокурори, адвокати, експерти, перекладачі та ін.) і які не володіють українською мовою (підозрювані / обвинувачені).

Дослідження проведено за допомогою комп'ютера, на якому була створена база динамічних комп'ютерних осцилограм і спектрограм експериментального матеріалу, сегментовані мовленнєві континууми, синхронізовані аудіовізуальні та параметричні показники мовлення.

Представляємо фрагмент експериментального дослідження дистанції, яка вимірювалась у сантиметрах (см), та інтенсивності усного мовлення, яка вимірювалась у децибелах (дБ), 18 підозрюваних / обвинувачених і 2 перекладачів.

У результаті проведеного аудіовізуального і параметричного аналізу нами встановлено.

I. Дистанція між співрозмовниками становить від 20 см до 50 см, інтенсивність їх мовлення – 30-35 дБ. Виділено 7 локацій.

1. Фіксується тоді, коли в залі судового засідання перекладач і підозрюваний знаходяться поруч за одним столом. Здійснюється, по-перше, послідовний переклад запитань головуючого судді, колеги суддів, прокурора, адвоката і т.п., по-друге, паралельний переклад виступів прокурора, адвоката сторони захисту, показань свідка / свідків, експерта тощо. Також фіксується при перекладі-роз'ясненні ухвал, постанов суду та іншої важливої інформації.

2. Під час проведення судових засідань підозрюваний перебуває в спеціальному приміщенні, яке відокремлене від судової зали ґратами або склом з прорізами в бічних частинах. Між перекладачем і підозрюваним існує бар'єр, крізь який відбувається послідовний або паралельний переклад судового засідання або переклад-роз'яснення важливої інформації.

3. У процесі судових слухань виникає необхідність в ознайомленні з новими матеріалами кримінальної справи, у такому випадку перекладач і підозрюваний знаходяться поруч за одним столом у залі судового засідання, здійснюється усний переклад друкованих текстів.

4. Під час допитів у кабінеті слідчого відбувається послідовний переклад усного мовлення слідчого, адвоката і підозрюваного.

5. Під час ознайомлення з матеріалами справи перед направленням її до суду в кабінеті слідчого протягом багатьох годин здійснюється усний переклад підозрюваному друкованих матеріалів, які були зібрані в ході слідства.

6. Під час проведення обшуків. Власнику приміщення, де відбувається обшук, пред'являється оригінал та надається копія постанови та здійснюється усний переклад друкованих матеріалів, якщо він не володіє державною мовою. У статті 106 КПК України зазначено, що під час проведення відповідних процесуальних дій складається

протокол [2, с. 72-73]. Перед тим як підписувати протокол обшуку, його надають особам, у яких проводився обшук, для ознайомлення та здійснюється усний переклад друкованих матеріалів.

7. Коли судові засідання проходять в режимі відеоконференції. Перекладач і підозрюваний знаходяться в невеликому приміщенні і проводиться послідовний, паралельний переклад учасників судового засідання, а також переклад-роз'яснення важливої інформації.

II. Дистанція між співрозмовниками становить від 50 см до 120 см, інтенсивність їх мовлення – 40-45 дБ. Виділено 5 локацій.

1. У кабінеті слідчого під час допитів перекладач знаходиться біля підозрюваного і здійснює послідовний переклад питань, зауважень, реплік слідчого, адвоката і відповідей, пояснень підозрюваного.

2. При проведенні слідчого експерименту перекладач знаходиться поруч з підозрюваним і здійснює послідовний переклад питань слідчого і пояснення підозрюваним обставин події.

3. У невеликій залі судових засідань, де здійснюється послідовний переклад питань слідчого судді, адвоката, прокурора та відповідей підозрюваного, а також переклад-роз'яснення важливої інформації.

4. Під час зустрічі адвоката з підозрюваним перекладач здійснює послідовний переклад їх бесіди.

5. Під час проведення обшуків перекладач знаходиться поруч з підозрюваним і здійснює послідовний переклад питань слідчого і відповідей підозрюваного.

III. Дистанція становить від 120 см до 400 см, інтенсивність мовлення – 45-55 дБ. Виділено 2 локації.

1. Під час слідчих дій здійснюється послідовний переклад усного мовлення слідчого, адвоката і підозрюваного.

2. При проведенні слідчого експерименту, коли перекладач знаходиться біля слідчого і здійснює послідовний переклад, а підозрюваний – на певному віддаленні, розповідаючи про обставини того, що сталося.

IV. Дистанція між співрозмовниками становить понад 400 см, інтенсивність їх мовлення – 55-65 дБ. Виділена одна локація: під час проведення слідчого експерименту, коли перекладач знаходиться біля слідчого і здійснює послідовний переклад, а підозрюваний – на видаленні, розповідаючи про обставини.

Експеримент дозволив, по-перше, визначити 4 дистанції між перекладачем і підозрюваним, які виникають у різних ситуаціях кримінального провадження: 1) 20-50 см (52% дослідженого матеріалу); 2) 50-120 см (30% дослідженого матеріалу); 3) 120-400 см

(11% дослідженого матеріалу); 4) понад 400 см (7% дослідженого матеріалу) (рис. 1).

По-друге, виділити 4 діапазони інтенсивності звучання в усному судовому перекладі: 1) 30-35 дБ; 2) 40-45 дБ; 3) 45-55 дБ; 4) 55-65 дБ (рис. 2).

По-третє, встановлено відповідність інтенсивності і суб'єктивного сприйняття мовлення: 1 – тиха розмова; 2 – приглушена розмова; 3 – звичайна розмова; 4 – голосна розмова.

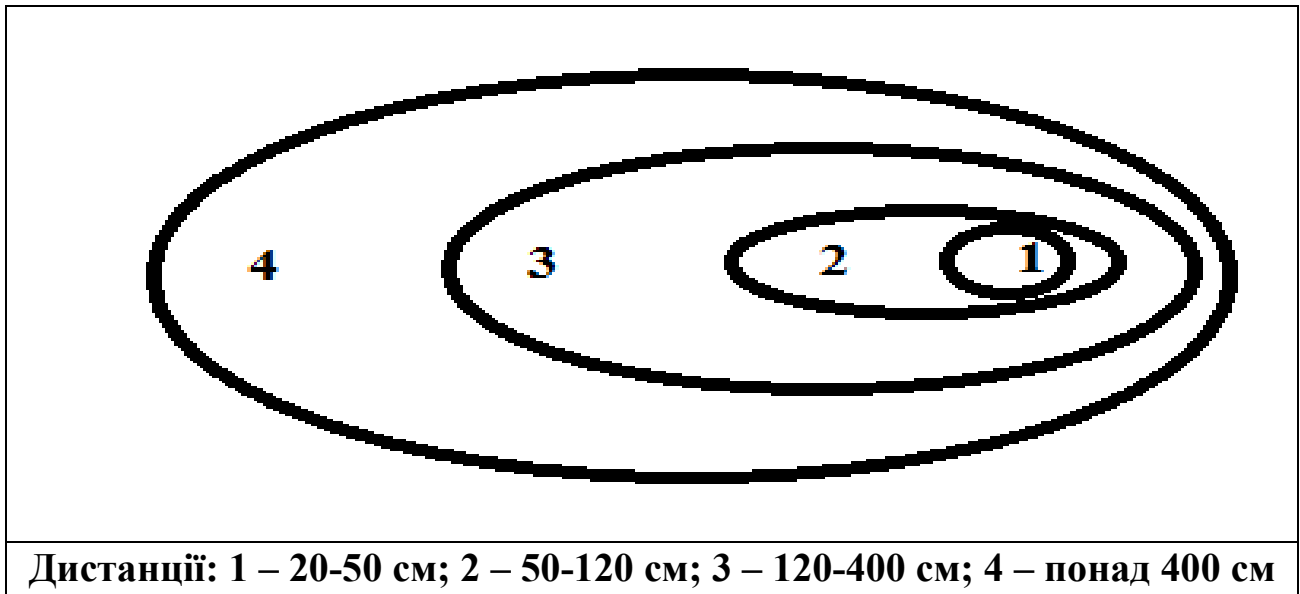

Рис. 1. Чотири дистанції між перекладачем і підозрюваним

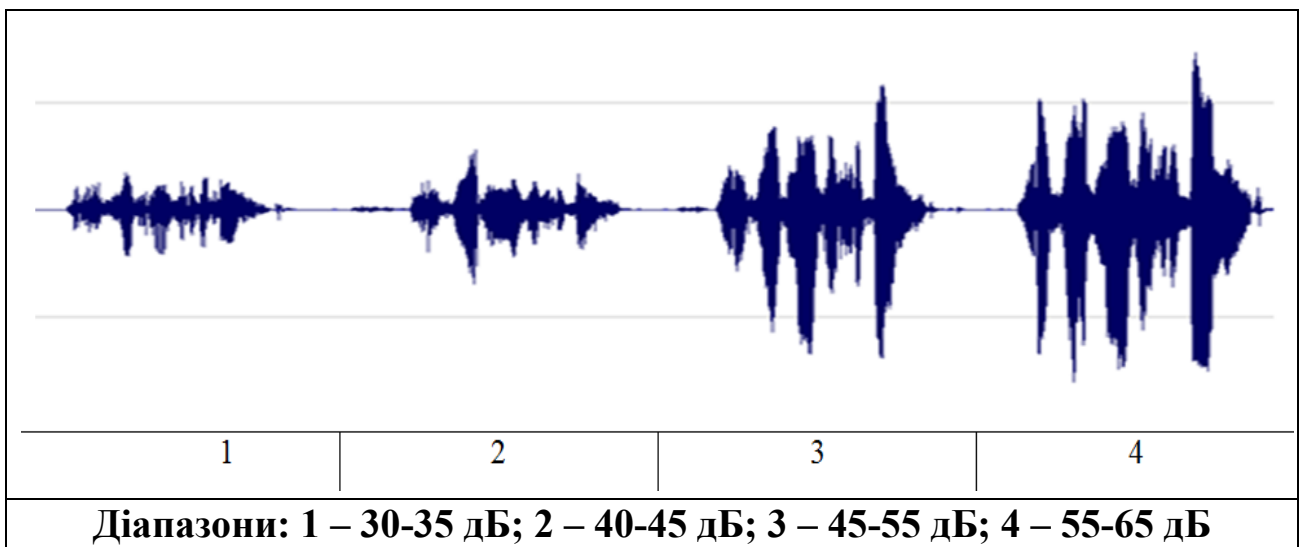

Рис. 2. Чотири діапазони інтенсивності звучання в судовому перекладі

Отримані дані дозволяють будувати стратегію і тактику перекладу, адекватно і правильно здійснювати усний судовий переклад.

Список використаних джерел:

1. Бродский М.Ю. Устный перевод: история и современность. – Екатеринбург, 2012. – 265 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. – К., 2016. – 371 с.

Савчук Г.Ю.

студент,

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТОПОНІМІВ У ЦИКЛІ РОМАНІВ ДЖОРДЖА Р.Р. МАРТІНА «ПІСНЯ ЛЬОДУ Й ПОЛУМ'Я»

Цикл романів американського письменника Джорджа Р.Р. Мартіна «Пісня льоду й полум'я» користується надзвичайною популярністю серед читацької аудиторії. Маловивчений топонімічний простір романів відрізняється особливою яскравістю й багатством авторських неологізмів і, таким чином, представляє великий інтерес з точки зору аналізу способів перекладу топонімічних одиниць, які конструюють вторинний світ романів.

Топоніми складають ядро ономастичного простору альтернативного світу творів фентезі, адже саме вони зосереджують у собі культурно-історичну, етнічну, лінгвокультурологічну інформацію [6, с. 130]. Труднощі, пов'язані з передачею топонімів з англійської на українську мову, полягають у виборі адекватного способу передачі, оскільки в контексті літературного твору топонім є не просто найменуванням точки простору, а художньо значущим елементом. Помістивши персонаж в певне середовище, автор здійснює географічну конкретизацію описуваної події, а також певним чином характеризує персонаж, визначаючи його характер і подальший розвиток сюжету [6, с. 131]. Природно, що всі зазначені особливості, як і ряд інших функціонально-стилістичних властивостей топонімів, мають бути адекватно передані в художньому перекладі.

Аналізуючи відібрані методом суцільної вибірки топоніми у романах «Пісні льоду й полум'я», було виявлено 6 основних методів їх передачі на мову перекладу: калькування, транслітерація,